

ТЕОРЕТИКО-ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ У ВИМІРІ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Салюк-Кравченко Олександр Олексійович

кандидат економічних наук,

старший науковий співробітник сектору вищої освіти

відділу освітньої статистики і аналітики,

Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»;

доцент кафедри публічного адміністрування, докторант,

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Дослідження присвячено до сучасного енергетичного стратегування, в тому числі вітчизняного, в умовах глобальних та національних викликів сьогодення в передумовах ефективної розбудови енергетичної незалежності України, та творення основ, принципів та факторів майбутньої післявоєнної енергетичної стратегії розвитку України на енергетично безпекових засадах.

Що стосується погляду на дослідження публічного управління, то відзначимо, що відповідно до енергетичних умов розвитку країни формується спеціальна інституційна система, до основних функцій якої відноситься забезпечення енергетичної безпеки, загальний розвиток енергетичної сфери та забезпечення енергетичних потреб соціально-економічного розвитку країни. На державному рівні розробляється система ліцензування діяльності в енергетичному секторі, регулюється захист конкуренції на енергетичному ринку країни, врегульовується політика ціноутворення та переглядаються тарифи на енергетичні ресурси [1].

На акцепті необхідності міжнародної енергетичної співпраці між державами та комплексного підходу у впровадженні енергетичного стратегування вчені зазначають про наступне, що реакція на актуальні сьогоdnішнім подіям виклики вимагає від світової спільноти комплексного підходу щодо формування та імплементації стратегій в енергетиці. Без міжнародного співробітництва шанси забезпечити глобальну енергетичну безпеку та здійснення енергопереходу є мізерними [2]. Відтак можливо додати, що енергетичне стратегування неможливе без прогнозування програмно-безпекової компоненти розвитку будь-якої системи енергетичного комплексу держави, що потребує особливої уваги при розробці відповідного документу державних інституцій у сфері енергетики.

З досвіду енергетичного стратегування ЄС доречно було підмічено У. Льницькою яка зазначає, що впровадження та реалізація Європейським Союзом Спільної енергетичної політики – гідна та результативна відповідь на регіональні та глобальні енергетичні виклики, загрози, кризи та катастрофи, які набувають максимально актуальності та суспільно-політичної значущості [3], також дослідником зазначено про те, що актуалізація спільних енергетичних проблем та необхідність реформування енергетичного сектору зумовило формування Спільної енергетичної політики держав-членів ЄС; перехід від реалізації енергетичної політики на рівні окремих держав-членів ЄС до активізації узгодженої співпраці в сфері енергетики на наднаціональному рівні Європейського об'єднання [3].

Неможливо не погодитись з зазначеним і відмітити, що енергетична безпекова стратегія ЄС почала докорінно змінюватися з початком військової агресії росії проти України ще на початках 2014 року. Також важливість енергетичної співпраці в рамках політик міжнародних організацій, в тому числі енергетичної сфери впливу ЄС, є безперечно актуальною для розвитку вітчизняної енергетичної сфери.

Узагальнюючи теоретичні дослідження питання сучасного енергетичного стратегування, необхідно обґрунтувати одну з ключових ролей у формуванні енергетичної політики України через інструменти публічного управління, яку відіграють державні органи влади у сфері енергетики під час здійснення управління енергетикою воєнного часу. Саме від них залежить якість формування та рівень виконання стратегії розвитку енергетики України, від так конкурентоспроможність енергетичної галузі та її стратегічне майбутнє у великій мірі формується на стадії запровадження механізмів публічного управління галузі.

Отже, зазначимо, що повномасштабне вторгнення росії в 2022 році вплинуло і на формування нової концепції Енергетичної стратегії України воєнного часу, таким чином, у 2023 році була схвалена Енергетична стратегія України на період до 2050 року [4].

Необхідно зазначити, що відповідний стратегічний документ, а саме його повний текст не перебуває у публічному доступі і можливий для ознайомлення тільки для службового використання, що є зрозумілим та логічним з боку публічних органів влади в час дії правового режиму воєнного часу з метою забезпечення енергетичної безпеки держави. Участь у розробці Енергетичної стратегії України на період до 2050 року приймали представники енергетичних компаній, громадськості, експерти енергетичного сектору, компанія КРМГ, уряд Великої Британії та публічних органів влади України, які формують та реалізують державну політику в паливно-енергетичному комплексі України.

Можливо тільки зазначити основні акцепти Енергетичної стратегії України на період до 2050 року, які передбачають основною місією

забезпечення економіки України сталими та новітніми джерелами енергії [5], також можливо окреслити концептуальні цілі стратегії, якими є: скорочення використання застарілих джерел енергії, максимальний рівень екологічності у енергетичному виробництві, впровадження інновацій та розширене використання і впровадження відновлювальної енергогенерації, ресурсно-енергетична незалежність енергетичного виробництва, декарбонізація та енергоефективність і енергозаощадження, модернізації енергетичної інфраструктури, розвиток енергетичного ринку України та інтеграція енергетичної галузі до енерго ринків ЄС.

Доречним буде після огляду розвитку вітчизняної енергетичної стратегії, дослідити приклад сучасної іноземної практики стратегування на прикладі енергетичного розвитку ЄС.

Відтак, розглянемо основні особливості та складові елементи енергетичних стратегій, які відіграють провідні ролі у лобюванні своїх власних національних інтересів з метою зміцнення комплексно державних енергетичних безпекових систем, які впливають на формування глобальної енергетичної безпеки світу на прикладі Стратегії європейської енергетичної безпеки [6].

Цікавим для дослідження є те, що відповідна енергетична стратегія була прийнята у 2014 році, що є індикатором, що ЄС закономірно ідентифікував та оцінив всю повноту енергетичної небезпеки, яка несла з собою російська загроза, що повною мірою себе проявила в гібридній агресії проти України, в тому числі в значних збитках в енергетичному секторі.

Відтак, зазначимо, що до визначальних засад європейської безпекової енергетичної стратегії відносяться:

- створення самодостатнього внутрішнього енергетичного ринку (за умови збалансованого загального енергетичного балансу ЄС та кожної національної енергетичної системи країни-члена в ній як невід'ємної частини енергетичної структури);
- безперервна енергетична технологічна модернізація та інноваційний підхід в розвитку енергетичних технологій;
- збільшення об'ємів власної енергетичної генерації всіх видів енергетичної генерації;
- логістично-інфраструктурна модернізація системи паливно-енергетичного комплексу в парадигмі зниження всіх видів ризиків зовнішнього постачання енергетичних ресурсів та одночасне впровадження комплексно-безпекових мір щодо унеможливлення несанкціонованих втручання та зривів енергетичних постачань;
- оновлення та створення енергетично безпекових механізмів направлених на подолання енергетично-надзвичайних ситуацій через інструменти внутрішньо національної взаємодії держав членів ЄС;

- збалансування інтересів внутрішньо національних та міжнародної представницької в поєднаній єдиній енергетичній політиці ЄС;
- енергозбереження та енергозаощадження (регулювання процесів).

Виходячи з вищенаведеного, можливо стверджувати, що Стратегія європейської енергетичної безпеки [6] має прагматичні та реалістичні стратегічні цілі, які розраховані, на основі статистичних даних та з урахуванням наукових прогнозів та доробків, і можлива до реалізації в запланований період. Разом з цим забезпечення енергетичної безпеки ЄС є основоположним для втілення європейської енергетичної політики державними інституціями у сфері енергетики у прогнозований стратегічний період.

Список використаних джерел:

1. Паламарчук Д., Паламарчук Н. Аналіз енергетичної політики країн-учасниць міжнародного енергетичного агентства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 39–45.
2. Рябець Н., Тимків І. Глобальна енергетична безпека: концепт, фактори та шляхи забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-120> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Ільницька У. Імплементації спільної енергетичної політики Європейського союзу та реалізації безпекових енергетичних ініціатив через співробітництво ЄС з міжнародними організаціями. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 47. С. 36–40.
4. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року. *Розпорядження Кабінету Міністрів України* від 21.04.2023 № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.10.2024).
5. Енергетична стратегія. Міністерство енергетики України. Офіційний сайт. URL: <https://mev.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2024).
6. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. European Energy Security Strategy. COM (2014) 330 final. Brussels, 28.05.2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0330> (дата звернення: 11.10.2024).